

Utdanning i Europa

KS Brusselkontor
Square de Meeûs 1, 1000 Brussel
+32 2 550 1290

Europeisk utdanningspolitikk

Utdanningspolitikk ble lenge sett på som et utelukkende nasjonalt anliggende, mye på grunn av rollen utdanning spiller i å danne og bevisstgjøre nye borgere. Det sier seg selv at når hvert land har sin egen politikk, vil skolesystemene ofte være svært forskjellige. Slik har det og vært i store deler av Europa, hvor man har operert med forskjellige utdanningsgrader og karaktersystemer. I løpet av 1990-tallet vokste det frem en enighet om at en harmonisering av utdanningssystemene ville være nødvendig for å få til en forbedring av europeisk utdanningspolitikk.

Maastricht-traktaten

Den første gangen utdanning ble nevnt som et politikkområde for EU var i Maastricht-traktaten i 1992. Der heter det i artikkel 149 at "Felleskapet skal bidra til utviklingen av kvaliteten av utdanning ved å oppfordre til samarbeid mellom medlemsstatene og, hvis nødvendig, støtte og utfylle deres handlinger. Det skal hele tiden respekteres at medlemslandene er ansvarlig for innholdet i utdanningen, organiseringen av utdanningssystemene og kulturell og språklig mangfold." Av denne artikkelen følger det at EU kun kan arbeide for å harmonisere utdanningspolitikken, men ikke gripe inn eller foreslå direkte gjeldende lovgivning.

Bologna-prosessen

I 1999 møttes utdanningsministre og universitetsledere fra Europa i Bologna for å drøfte den videre utviklingen av høyere utdanning. Deres visjon om et europeisk område for høyere utdanning ble nedfelt i Bolognaerklæringen, som danner grunnlaget for Bologna-prosessen. For å oppnå et felles utdanningsområde ble det laget en liste over ti satsingsområder. Viktigste av disse er trolig innføringen av et lett forståelig og sammenliknbart gradssystem (Bachelor og Master) og et system med studiepoeng. Opprettelsen av et slikt felles system gjør det videre lettere for studenter å studere i andre europeiske land.

Lisboastrategien

Lisboastrategien har etter hvert opparbeidet seg status til å bli det viktigste politiske manifestet som viser veien fremover for EU. Med målsetningen om å bli verdens mest konkurransedyktige kunnskapsbaserte økonomi satte man seg et mål som og betydde at utdanningen måtte moderniseres. Den ambisiøse økonomiske målsetningen ble derfor etterfulgt av en likeså ambisiøs målsetning innenfor utdanning: Europa skal innen 2010 være verdensledende innenfor kvaliteten av utdanning. Naturlig nok vil dette medføre betydelige endringer av utdanningspolitikken i europeiske land

En todelt fremgangsmåte

EU ble som nevnt gjennom Maastricht-traktaten tildelt fullmakter til å kunne bidra til forbedringen av den europeiske utdanningspolitikken, samt det å gjøre de forskjellige nasjonale systemene mer forenlige. For å oppnå dette valgte man en todelt fremgangsmåte:

1. gjennom anbefalinger fra EU og frivillige avtaler mellom medlemsstatene
2. gjennom EU-finansiering av en rekke utdanningsprogrammer.

Utdanningspolitikken i Norge berøres i lik grad av begge formene for politikkskaping. For det første fordi så å si alt av rettsakter* angående utdanning blir sett på som EØS-relevant og deretter blir innlemmet gjennom EØS-avtalen. For det andre fordi Norge deltar i det mellomstatlige samarbeidet på utdanningsområdet og for det tredje fordi Norge deltar i alle utdanningsprogrammene.

Utviklingen av europeisk utdanningspolitikk

For å forstå europeisk utdanningspolitikk er det viktig å forstå hvilke beslutninger som blir tatt, hva de innebærer og hvordan de blir tatt. De beslutningene som så langt har kommet fra EU har vært anbefalinger. På grunn av at rettsaktene som har blitt underskrevet ikke er rettslig bindende innebærer det at man på nasjonal side ikke er pliktet til å gjennomføre dem. Hvis man ser dette i sammenheng med de mellomstatlige samarbeidsavtalene blir det klart at europeisk utdanningspolitikk for øyeblikket handler om harmonisering av nasjonale systemer og gradvis forbedring. I tillegg har man blitt enige om samarbeidsavtaler mellom landene, en arbeidsmåte som kalles OMC (Open Method of Coordination).

Open Method of Coordination

OMC eller Open Method of Coordination er en betegnelse som ofte blir brukt om benchmarking på EU-nivå. Denne formen for samarbeid går ut på at man fastsetter visse mål og eniges om hvordan disse skal oppnås. OMC betyr helt enkelt at europeiske land sender inn tall og statistikk som til sammen danner et sammenligningsgrunnlag. Slik kan man se hvem som har oppnådd målene, og eventuelt hvilke fremgangsmåter som fungerer best.

*Rettsakter er definisjonen på både juridisk bindende og juridisk ikke-bindende vedtak fra EU

Eksempler på europeisk utdanningspolitikk

I senere tid har EU kommet med flere anbefalinger angående utdanningspolitikk. En av de viktigste er EQF, som har det målet å skape et referanseredskap som kan sammenlikne de forskjellige kvalifikasjoner man har tilegnet seg gjennom utdanning, opplæring og arbeid. Utover det har EU blant annet laget en liste over nøkkelkompetanser for livslang læring og en anbefaling om kvalitetssikring av utvekslingsopphold. Selv om disse oppfordringene i og for seg er temmelig generelle og i tråd med tidligere bestemmelser er de med på å forme utdanningspolitikken i EU og i Norge.

Utdanningsprogrammene

Opp gjennom årene har EU gjennomført flere utdanningsprogrammer. Det siste i rekken, **Livslang læring programmet**, er tenkt som et altomfattende program som skal støtte individer i alle aldre i å ta del i utdanningsmuligheter rundt om i Europa. Budsjettet utgjør 7 milliarder Euro i perioden 2007-2013. Livslang læring programmet består igjen av fire mindre programmer, som alle stiller midler til rådighet for internasjonale utdanningsprosjekter og utveksling:

Comenius – for skoler

Erasmus – for høyere utdanning

Leonardo da Vinci – for yrkesrettet utdanning

Grundtvig – for voksne (etter- og videreutdanning)

Hovedmålet med disse programmene er å legge til rette for utveksling av elever, studenter og lærere på kryss og tvers av Europa. Det eneste kravet for godkjenning, bortsett fra at et prosjekt må ha med utdanning å gjøre, er at det må inneholde et europeisk perspektiv. På norsk side er det SIU (Senter for internasjonalisering av høyere utdanning) som har ansvaret for forvaltningen av disse programmene. De har som oppgave å godta eller avslå søknader om deltakelse i EUs utdanningsprogrammer samt å samarbeide med Kommisjonen. Utover det forsøker SIU å drive informasjonsarbeid angående muligheter for norske skoler.

For mer informasjon besøk SIUs hjemmeside:
www.siu.no